

ISSN 2310-3353

«А. БАЙТҰРСЫНОВ
АТЫНДАҒЫ ҚОСТАНАЙ ӨңІРЛІК
УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

ҚМПИ ЖАРШЫСЫ

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

№ 2
2023

PUBLISHINGS
K S P I

Қ М П И
ЖАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
К Г П И

2023 ж., сәуір, №2 (70)
Журнал 2005 ж. қаңтардан бастап шығады
Жылына төрт рет шығады

Құрылтайшы: А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Бас редактор: Қуанышбаев С. Б., география ғылымдарының докторы, А. Байтұрсынов атын. ҚӨУ, Қазақстан

Бас редактордың орынбасары: Жарлығасов Ж.Б., ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, А. Байтұрсынов атын. ҚӨУ, Қазақстан

РЕЦЕНЗЕНТТЕР

Березнова Е.В., педагогика ғылымдарының докторы, ММХҚИ СИМ, Мәскеу қ., Ресей

Жаксылыкова К.Б., педагогика ғылымдарының докторы, Қ. Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университетінің профессоры, Қазақстан

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Амирова Б.А., психология ғылымдарының докторы, Е.А. Букетов атын. ҚарМУ, Қазақстан

Благодарзумная О.Н., экономика ғылымдарының кандидаты, Молдова Халықаралық Тәуелсіз Университетінің доценті, Молдова

Доман Э., лингвистикалық ғылымдар докторы, Макао университеті, Сидней, Австралия

Елагина В.С., педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ООМГПУ, Ресей

Жилбаев Ж.О., педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы президенті, Қазақстан

Кайе Ж., философия ғылымдарының докторы, Виа Домисия Университетінің профессоры, Перпиньян қ., Франция

Катцнер Т., Батыс Вирджиния Университетінің профессоры, PhD докторы, АҚШ, Батыс Вирджиния

Кульгильдинова Т.А., педагогика ғылымдарының докторы, Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ-нің профессоры, Қазақстан

Марилена Сантана дос Сантос Гарсия, лингвистикалық ғылымдар докторы, Сан-Паулу Папа католик университеті, Бразилия

Монова-Желева М., PhD докторы, Бургас еркін университетінің профессоры, Болгария

Чаба Толгизи, Венгрияның Сегед Университеті экология кафедрасының ғылыми қызметкері, Венгрия

Тіркеу туралы куәлік №5452-Ж

Қазақстан Республикасының ақпарат министрлігімен 17.09.2004 берілген.

Мерзімді баспа басылымын қайта есепке алу 29.03.2021 ж.

Жазылу бойынша индексі 74081

Редакцияның мекен-жайы:

110000, Қостанай қ., Тәуелсіздік к., 118

(Ғылым және коммерциализация басқармасы)

Тел. (7142) 54-58-74 (160)

**БЕКБОСЫНОВА, А.Х., НАКЫПБЕККЫЗЫ, Н.Н.
ОБРАЗ КУЛТЕГИНА В ПЕСНЯХ О «КУЛТЕГИНЕ»**

В прошлые века было много героев, пожертвовавших своими жизнями за целостность и процветание Синих Турков. Один из них – знаменитый богатырь Культегин, ставший родоначальником тюркских народов и прозванный «синим мечом синего тюрка» за героические подвиги в свою эпоху. Всю свою жизнь он посвятил мирному быту тюркского народа. В статье рассказывается о храбрости и героизме Культегина.

Ключевые слова: храбрость, героизм, мнение ученых, памятник «Культегин», песня Культегина.

**BEKBOSYNOVA, A.KH., NAKYPBEKKYZY, N.N.
THE IMAGE OF KULTEGININ SONGS OF «KULTEGIN»**

In the past centuries, there were many heroes who sacrificed their lives for the integrity and prosperity of the Blue Turks. One of them is the famous hero Kultegin, who became the ancestor of the Turkic peoples and named. "The blue sword of the blue Turk" for heroic deeds in his era. He devoted his entire life to the peaceful way of life of the Turkic people. The article talks about courage and heroism of Kultegin.

Key words: bravery, opinion of scientists, sculpture of Kultegin.

УДК 433 (9)

Егинбаева, А.Е.,
PhD, Гумилев атындағы ЕҰУ,
Физикалық және экономикалық
география кафедрасының доценті
Жанайдарова, А.Ш.,
география педагогтерін даярлау
мамандығы, 2 курс магистрант
А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ
Сайлау, С.О.,
география педагогтерін даярлау
мамандығы, 1 курс магистранты
Гумилев атындағы ЕҰУ

**ОҚУШЫЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕГІ ӨЛКЕТАНУ
ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ МАҢЫЗЫ**

Түйін

Бұл мақалада оқушыларды тәрбиелеудегі өлкетану жұмыстарының білім беру мен тәрбиелеуді өмірмен байланыстыратын маңызды құрал екенін көрсетіп отыр. Мақалада мектептегі өлкетану жұмыстары арқылы оқушылардың туған жерге деген сүйіспеншілігінің арттыру жолдары баяндалған.

Кілт сөздер: Өлкетану, мектеп, оқушы, тәрбие, білім беру, туған өлке, педагогика, мұғалім, рухани, тарих, отбасы, топонимика, экспедиция.

Бүгінгі таңда оқушыларды тәрбиелеудегі өлкетану саласындағы ғылыми жұмыстарының маңызы өте зор. 2017 жылғы 12 сәуірде Президент Н.Ә.Назарбаевтың жарық көрген «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласының негізінде жасалған бағдарласында құрастырылған «Туған жер» бөлімінде жергілікті жердің табиғатын, оның пайдалы қазбаларын, ұлы тұлғалары жөнінде оқушылар танысып, патриоттық сезімдерін арттырады. «Рухани жаңғыру» бағдарламасында «Менің Отаным – Қазақстан» (жастар туризмін және жергілікті өлкетануды дамыту, экспедициялар, экскурсиялар ұйымдастыру іске асыру

аспектісі құралған. Сол бағдарламаға сәйкес «Мектептегі өлкетану жұмысын ұйымдастыру және өткізу» білім беру бағдарламасы әзірленді. Сол бағдарламаға сәйкес берілген тапсырмаларды орындау мақсатында қазақ және орыс тілдерінде оқытатын орта білім беру ұйымдары директорларының тәрбие ісі жөніндегі орынбасарлары, тарих, география, биология, музыка, қазақ тілі мен әдебиеті, орыс тілі мен әдебиеті мұғалімдеріне арналған педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курсының «Мектептегі өлкетану жұмысын ұйымдастыру және өткізу» білім беру бағдарламасы әзірленді [1].

Өлкетану – елдің жекелеген жерлерін олардың географиялық, мәдени-тарихи, экономикалық, этнографиялық ерекшеліктері тұрғысынан зерттеудегі ғылым саласы болып табылады. Бұл ғылыми жұмыстың басты зерттеу нысаны ретінде жергілікті аумақтағы тұрғындардың айналысатын, әрі аймақ оқушылар мен мамандар, оның ішінде тарихшылар, биологтар, геологтар, архитекторлар, этнографтар, экологтар үшін туған өлке болып саналады [2].

Академик Д. Лихачев ел азаматтарын тәрбиелеудегі өлкетану мен тарихтың маңыздылығы туралы айта отырып, Отанға деген сүйіспеншілік сезімін рухани отырықшы етіп тәрбиелеу керек екенін атап өтті, өйткені егер туған жерінде, туған жерінде тамыр болмаса – кептірілген өсімдікке ұқсас адамдар көп болады. "Өлкетану адамдарды тек туған жерлерін ғана емес, олар туралы да білуге үйретеді, тарихқа, өнерге, әдебиетке қызығушылық танытуға үйретеді. Бұл ғылымның ең жаппай түрі" деп жазады.

Өлкетанудағы кәсібилік кез-келген ғылыми пән бойынша кәсібилікке жатпайды. Өлкетануды кез – келген кәсіптік білімі бар адам жасай алады, ол ғалымдарға да, әсіресе өлкетануда маңызды болып табылатын нәтижелердің ғылыми негізділігін қамтамасыз ететін жалпы әдістер мен талаптарды білуі және сақтауы керек.

Мектептегі өлкетану туған өлкенің табиғи, экономикалық және әлеуметтік жағдайларын жан-жақты зерттеумен сипатталады. Өлкетану ұйымдарының басшылығымен оқушылар экспедициялар мен экскурсияларға қатысады, табиғат және көне ескерткіштерді зерттеуге қатысады, халыққа сауалнама жүргізеді, елді мекендердің тарихи өткенін, өлке экономикасын зерттейді. Жорықтар мен экскурсияларда жиналған экспонаттар мен коллекциялар мектептің өлкетану мұражайлары мен бұрыштарын құруға негіз болады.

Бастауыш мектеп – барлық бастамалардың басталуы, балалардың қоршаған әлемге танымдық, эмоционалды және белсенді қатынасының қалыптасуының бастапқы кезеңі. Кішкентай балалар ізденімпаз, олар бәрін қызықтырады, бәрін майлық сияқты сіңіреді, ал мұғалімдер өз оқушыларына бірінші сыныптан бастап туған жеріне саналы көзқарасты сіңіріп, оны өлкетануды сабақта және сабақтан тыс уақытта үйрену арқылы жасауы керек.

Өлкетану жұмысы жүйелі де, эпизодтық та болуы мүмкін, бірақ барлық іс-шаралар бір нәрсені біріктіреді-баланың рухани-адамгершілік саласын дамытуға бағытталған. Өлкетану материалын білім беру мазмұнына енгізу балалардың оқуға деген қызығушылығын қалыптастыруға ықпал етеді, оларды қоршаған құбылыстарды байқауға үйретеді және сонымен бірге мұғалімге оқу жоспарын нақтылауға мүмкіндік береді.

Мектептегі өлкетану пәні білім беру мен тәрбиелеуді өмірмен байланыстыратын маңызды құрал болып табылады. Өз өлкесінің бұрынғы және қазіргі өмірін білу, өлкенің жаңаруына тікелей ат салысуы үшін қажет, өйткені туған өлке – шегі жоқ әлемнің бір бөлігі. Өлкетану отансүйгіштік сезімді – Отанға деген терең махаббатты тудырады. Мектептегі өлкетану, жалпы өлкетанудың бір бағыты болғандықтан, оқушының адамгершілік, интеллектуалдық, эстетикалық, еңбексүйгіштік, тұлғалық дамуының маңызды факторы болып табылады. Туған өлкенің өткенімен, қазіргі кезімен және жорамалды болашағымен, табиғи, экономикалық, тарихи, мәдени және басқа да ерекшеліктерімен танысу оқушының дүниетанымын қалыптастыруға жағдай жасайды. Бұл оқушының өзінің бір нақты ұлт өкілінің қатарына жататындығын түсінуіне және ол үшін мақтаныш сезімінің туындануына көмектеседі.

Нормативтік-құқықтық құжаттарға, вариативтілік ұстанымына сай, жалпы білім беретін мектепте білім беру мазмұнының аймақтық компонентін жетілдірудің мақсаты өз өлкесін, елді мекенін, қаласын не ауылын жақсы білетін және сүйетін, оның әдет-ғұрып-тарын сыйлайтын, табиғи, тарихи, мәдени ескерткіштерін қорғайтын, көпұлтты Қазақстанның отаншыл азаматын тәрбиелеу болып саналады [3].

Өлкетану жұмысының құндылығы - бұл оқушыларға туған өлкенің табиғи байлығы туралы білімнің тұтас жүйесін құруға, танымдық саланы кеңейтуге, зерттеу дағдылары мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға, өзін-өзі тәрбиелеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Өлкетанудың маңызды құрамдас бөлігі-оқушылардың іздеу-зерттеу қызметі.

Мұғалімдер балаға өз жаңалықтарын жасауға көмектесуі керек. Зерттеу мінез-құлқы-баланың әлем туралы түсініктерін алудың маңызды көздерінің бірі. Балалар табиғаты бойынша зерттеушілер және әртүрлі зерттеу жұмыстарына үлкен қызығушылықпен қатысады. Балаларды бақылауға, салыстыруға, сұрақтар қоюға және жауап табуға деген ұмтылысты дамытуға үйрету өте маңызды.

Адамның тамыры өз отбасының, өз халқының тарихы мен дәстүрлерінде, туған өлкенің өткенінде. Туған өлкенің тарихы бетсіз емес, ол жақын және қымбат, өйткені ол жақын жерде тұратын адамдар немесе туыстары туралы айтады. Өлкетану бойынша тапсырмаларды орындау оқушыларға жаңа адамдармен танысуға немесе таныс болып көрінетін адамдар туралы бұрын белгісіз болған нәрселерді білуге мүмкіндік береді. Бұл адамдардың өмірінің егжей-тегжейлері оқушыларды еріксіз таң қалдырады, аға буын өкілдеріне құрмет көрсетеді. Көмектесуге, түсінуге, қорғауға деген ұмтылыс бар. Өйткені, жергілікті материал балаға қол жетімді, яғни әркім өз жаңалығын жасай алады немесе жаңа нәрсе біле алады, яғни тарихты құруға қатысқандай сезіну. Өлкетану оқушылардың шығармашылық бастамасын, олардың әртүрлі тапсырмаларды орындаудағы дербестігін тәрбиелейді.

Туған өлкені зерттеуге үлкен үлес өлкетану бойынша ғылыми-практикалық конференцияларға тиесілі. Мұнда жақсы жақтары бар: балалар зерттеуші болуды үйренеді, материал жинауды және талдауды үйренеді, өз көзқарастарын негіздеуді және оны көпшілік алдында қорғауды үйренеді, жұмыс жазу және көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын үйренеді.

Мектептегі өлкетану жұмыстары кешенде салынып, бірнеше өзара байланысты бағыттар бойынша жүргізілуі керек. Әр түрлі бағыттар бойынша жұмыс жүргізу арқылы ғана жақсы нәтижелерге қол жеткізуге болады. Мәселен, мысалы, өз шежіресін зерттей отырып, оқушылар оны өз ауылының, ауданының, өлкесінің, мүмкін елдің тарихымен байланыстырады, керісінше, мемлекет, өлке тарихымен танысып, туған ауылының, отбасының тарихына оралады [4].

Рухани-адамгершілік тәрбиеде мектептің тарихи-өлкетану мұражайы үлкен рөл атқарады. Мұражайдың міндеті-отансүйгіштікке, Отанға деген сүйіспеншілікке, өз өлкесінің тарихы мен белгілі бір адамның тағдыры арқылы шәкіртте жасампаздыққа тәрбиелеу. Мұражай рухани-адамгершілік тәрбиенің орталығы болып табылады. Оқушыларды кіші Отан тарихына баулу үлкен және кіші өткелдер, экспедициялар мен экскурсиялар арқылы, сондай-ақ өлкетану конференциялары мен конкурстарына қатысу арқылы жүзеге асырылады. Мұражай материалдары тарих, география сабақтарында практикалық қолдануды табады.

Мектептегі өлкетану жұмысының өзіндік міндеттері бар. Бұл міндеттер оқушылардың өмірге, қоршаған ортаға деген көзқарасын қалыптастыруды жүзеге асыруға мүмкіндік береді [5].

Білімдік міндеттері:

- өз елді мекенінің, өлкесінің тарихымен және қазіргі кездегі өмірімен, экономикасымен таныстыру;
- туған өлкенің табиғи ортасының алуан түрлілігі жайлы көзқарас қалыптастыру;
- тірі табиғат нысандары мен құбылыстардың бір-біріне тәуелділігін, байланысын, табиғат заңдарын оқып-білу;

- биология, география, химия, физика сабақтарында алынған білімді өмірлік тәжірибеде қолдана білу;
 - өз елді мекенінің, ауданы мен облысының қазіргі кездегі өмірі және экономикасымен таныстыру;
 - туған өлкесінің дамуы проблемаларын оқып-білуге жетелеу;
 - табиғатқа дұрыс қарау нормаларын меңгерту;
 - алынған білімді қазіргі кездегі экологиялық проблемаларды шешу барысында қолдана білу;
 - туған өлке табиғатының ерекшеліктерін оқу;
 - қажетті ақпаратты іріктеу дағдысын меңгеру.
- Тәрбиелік міндеттері:
- өзінің туған өлкесіне, туған елі Қазақстанға деген патриоттық сезімін, сүйіспеншілігін тәрбиелеу;
 - төзімділікті, өлкенің көпұлттылық және көпмәдениеттілік жағдайында төзімді мінезқұлық қалыптастыру;
 - отбасылық қарым-қатынасты нығайту, пәннің мазмұнымен тек оқушыны ғана емес, оның ата-анасын да қызықтыру, отбасылық мұрағаттар, аталар мен әжелердің басқа да туыстардың әңгімелері арқылы өлкенің тарихы жайлы білімді тереңдету;
 - отбасы мүшелерімен бірге өлке туралы әдебиеттер оқу, фильмдер, бейнефильмдер тамашалау;
 - өлкенің табиғатын, тарихи және мәдени ескерткіштерін сақтау мен қалпына келтіру жұмыстарына оқушылармен қатар ата-аналарды да қатыстыру;
 - жергілікті халықтың алдында тұрған проблемаларды шешуге атааналармен бірге оқушыларды да қатыстыру;
 - экологиялық мәдениет қалыптастыру;
 - патриоттық және эстетикалық, сонымен қатар табиғат алдында жауапкершілік сезімін тәрбиелеу;
 - ұжымда бірігіп жұмыс істеу, бір-біріне көмектесу, қолпаштау сезімдерін тәрбиелеу;
 - балалардың бойында жақсы көру, барлық тіршілік атаулыға аяушылықпен қарау сезімдерін тәрбиелеу.
- Дамытушылық міндеттері:
- туған өлке туралы неғұрлым көп білуге деген ұмтылысты, танымдық қызығушылықты, интеллектуалдық және шығармашылық қабілетті дамыту;
 - тақырыптық акцияларға және жобаларға, кітапханалардың, ұлттықмәдени орталықтардың іс-шараларына, сайыстарға, олимпиадаларға қатысу арқылы туған өлке жайлы білімді тереңдетуге деген ұмтылысқа ынталандыру;
 - болашақта білімді жалғастыру, мамандық және жұмыс орнын таңдау сұрақтарын шешуге бағыттау;
 - күнделікті өмірде өлкетанушылық білім мен біліктілікті қолдана алу, жергілікті жердегі туындайтын проблемаларды шешуде өзінің орнын білу дағдысын қалыптастыру;
 - туған өлкесінің өмірін жетілдіруге үлес қосуға деген ұмтылысты дамыту.
- Өлкетану жұмысында тағы бір міндетті қосуға болады, ол – зерттеушілік сипаттағы міндеттер:
- қоршаған ортаның ластану деңгейін анықтау және туған аймақтың экологиялық жағдайын жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу;
 - логикалық ойлау қабілетін дамыту арқылы, проблема қою және оны шешудің жолдарын іздеу;
 - оқығанды, танығанды, түсініксіз жағдайларды, мәліметтерді өз шығармашылығында көрсете білу;
 - ізденіс арқылы таныс емес, белгісіз, түсініксіз құбылыстарды тануға, білуге, түсінуге ұмтылу [6].

Мектеп пәндерінің мазмұнындағы өлкетануды сипаттайтын ерекшеліктер:

– тарихи және ұлттық-мәдени өлкетану (ата-бабалар тарихы, шығу тегі, тарихи ескерткіштер, ежелгі қоныс-мекендер, салт-дәстүр, әдет-ғұрып, өнеге, өмір сүру салтының ерекшеліктері және құндылықтары);

– табиғи-географиялық өлкетану (жергілікті жердің климаты, жер бедері, топырағы, өзен-көлдері, пайдалы қазбалары, экологиясы, экологиялық проблемалары);

– биологиялық өлкетану (өсімдік түрлері, жануарлар әлемі);

– әдеби өлкетану (жергілікті ұлттардың әдеби мұралары және ауыз әдебиеті, жергілікті ақын-жазушылардың шығармалары);

– химиялық өлкетану (ауыз суының сапасы, ауаның ластануы, жергілікті жердегі тау-кен өнеркәсіптері т.б.);

– әлеуметтік-географиялық өлкетану (халықтың тығыздығы, елді мекендердің орналасу сипаты, ұлттық қолөнер түрлері, басқа елді мекендерден, аймақтардан алшақтығы, байланыс құралдары);

– әлеуметтік-демографиялық (ұлттық құрамы, жастық-жыныстық құрамы, көші-қон үдерісі, халықтың ұдайы өсуінің сипаты);

– әлеуметтік-экономикалық (халықтың өмір сүру деңгейі, еңбек ресурсы, кәсіби-мамандық құрамы, экономикалық даму келешегі);

– аймақтың экономикалық салаларының (ауылшаруашылық, құрылыс, тау-кен, химиялық т.б.), шығаратын өнімдері;

– әкімшілік-саяси (өлкенің шекарасы мен аумағы, инфрақұрылымының түрлері, басқару органдарының қызметі және жұмысты ұйымдастыруы);

– мәдени өлкетану (жергілікті ұлттардың ұлттық әндері мен билері, бейнелеу және сәулет өнері, қолөнері, жергілікті сазгерлердің музыкалық шығармалары, суретшілердің, мүсіншілердің, архитекторлардың туындылары т.б.);

– саяси (саяси факторлардың өлкенің өміріндегі рөлі, аймақтармен, елдермен қарым-қатынасы). Өлкетанудың түрлерін математикалық, физикалық, технологиялық деп жалғастыра беруге болады. Аталған бөлімдерге сәйкес материалдарды іріктеп пән тақырыптарына кіріктіріп оқытудың мақсаты, мектептегі өлкетану жұмысын, оқушылардың өлкені білуге деген қызығушылығын арттыру болып табылады.

Өлкетану жұмыстарын оқушыларды тәрбиелеудегі ерекшеліктері:

– тарихи мәліметтермен тығыз байланыста болғандықтан, тарих ғылымдары және тарих оқу пәнінің негізгі ұстанымдары, әдістері, құралдарымен сипатталады;

– оқушылардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруда өлкетану жұмыстары жетекші фактор болып табылады;

– өлкетану жұмыстары экологиялық мәдениетті қалыптастыруда жаратылыстану пәндерімен, әсіресе географиямен, биологиямен және экологиямен тығыз байланыстылығымен сипатталады;

– өлкетану жұмыстарының ерекшелігі топонимика (гректің «топос» – орын, жер, «онома» – атау деген екі сөзінен тұрады, яғни жер-су атаулары деген сөз), ономастика (гректің *onomastike* – ат беру өнері, тіл білімінің жалқы есімдерді зерттейтін саласы) сияқты ғылымдардың, білімдердің өзгешеліктерімен анықталады. Демек, топонимдер тарихи, географиялық және лингвистикалық мәннен хабар беріп тұрады деген сөз. Мұның өзі белгілі бір өңірдің топониміне қарап сол өңірде мекен еткен ұрпақтың тарихы туралы, тіршілік көзі жайында, ой-өрісі хақында, тіптен сезім сұлулығына дейін тамаша хабардар болып, белгілі бір қорытынды жасауға мүмкіндік береді және сыныптан тыс уақытта танымжорық, оқу-танымдық соқпақ, саяхат, экспедициялар сияқты жұмыс түрлерін ұйымдастырылуымен байланысады [7].

Жалпы, өлкетану материалдары арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу педагогикалық үдерістің: түсінік қалыптастыру – білім беру – біліктілік – практикалық іс-әрекетке баулу атты тізбегін құрастыруды көздейді. Мұғалім алдымен оқушылардың бойында туған жердің

табиғаты, ана тілі, салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар, тарих, туған өлке тұрғындарының өміріндегі ұлттық ерекшеліктер, отансүйгіштік сезім туған өлкеге деген көзқарас түсініктерін қалыптастырады. Оқушы саралау, түсініп оқу, ерінбей тірнектеп материал жинау, мұрағатта жұмыс істеу, экскурсияны жүргізуші дағдыларын үйрену арқылы біліктілігін арттырады.

Өлкетану жұмысының түрлері саяхат, экскурсия, бақылау жүргізу, гербарий жинау, тәжірибелер жасау, мамандық иелерімен кездесулер тағы басқа практикалық іс-әрекеттерді оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, құндылық көзқарастарын қалыптастыруға, білуге деген қызығушылықтарын арттыруға бағытталады [8].

Қорытындылай келе, мектеп оқушыларын білім беру және тәрбиелеудегі өлкетанулық жұмыстарының маңызы ретінде педагогикалық әдіс-тәсілдер мен технологиялар арқылы жоғарыда көрсетілген білімдік, тәрбиелік, дамытушылық міндеттер мен бұл ғылым саласының ерекшеліктерін қолдана отыру арқылы оқушыларда рухани-адамгершілік, ұлтжандылық және туған елге деген сүйіспеншілік, патриотизм сезімдері қалыптасады.

Әдебиеттер тізімі

1. 2016-2017 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы. Әдістемелік нұсқау хат. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. – 2016. – 257 б.
2. «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жағдайындағы тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері - Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. – 2019. – 28 б.
3. Новенко Д.В. Информационный источник сложной структуры «Использование школьной ГИС (Живая География)»: учеб.-метод. пособие для учащихся. – М., 2008. – 26 с.
4. <https://portalrasvitie.ru/216872/220151.html>
5. Константинов Ю.С., Куликов В.М. Педагогика школьного туризма: Учебно-методическое пособие. – М.: ФЦДЮТиК, 2012. – 208 с.
6. Концептуальные подходы к развитию детско-юношеского туризма в Республике Казахстан на 2015-2018 гг., г. Астана, 2014 г.
6. Галиакбаров Е.Э., Никитинский Е.С., Мадышева А.М. Детско-юношеский туризм Республики Казахстан: состояние и перспективы развития. Вестник университета «Туран». 2018; (3):141-147.
7. Остапец А.А. Педагогика и психология туристско-краеведческой деятельности учащихся. – М., 2001.
8. Козлова Ю.В., Ярошенко В.В. Туристский клуб школьников. – М., 2004.

ЕГИНБАЕВА, А.Е., ЖАНАЙДАРОВА, А.Ш, САЙЛАУ, С.О.

ЗНАЧЕНИЕ КРАЕВЕДЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ

В этой статье показано, что краеведческая работа по воспитанию учащихся является важным инструментом, связывающим образование и воспитание с жизнью. В статье освещены пути повышения любви учащихся к родной земле через краеведческую работу в школе.

Ключевые слова: Краеведение, школа, ученик, воспитание, образование, родной край, педагогика, учитель, духовный, история, семья, топонимика, экспедиция.

EGINBAEVA, A.E. ZHANAJDAROVA, A. Sh, SAILAU, S.O.

THE IMPORTANCE OF LOCAL HISTORY WORK IN THE EDUCATION OF STUDENTS

This article shows that local history work on the education of students is an important tool linking education and upbringing with life. The article highlights ways to increase students' love for their native land through local history work at school.

Key words: Local history, school, student, upbringing, education, native land, pedagogy, teacher, spiritual, history, family, toponymy, expedition.